

ویرده نامه

ولادت حضرت زینب علیها السلام

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
روابط عمومی

السَّلامُ عَلَیْكِ يَا أُمَّةَ الْبَدَايَةِ

خاطراتی از زندگانی حضرت زینب علیها السلام

القاب حضرت زینب علیها السلام

نام و القاب انسان‌ها تا حدودی بیانگر شخصیت آنان است؛ اما نام زینب علیها السلام و القاب وی چون با توجه به فضایل ایشان نهاده شده‌اند، آیینه تمام‌نمای شخصیت حضرت هستند.

مناقب حضرت زینب علیها السلام

۱. مجمع کمالات

او بانویی بلند قامت، نیکوچهره و عالی مقام بود. حضرت در وقار و شخصیت همچون جد هاشم خدیجه علیها السلام، در حیا و عفت مانند مادرش فاطمه علیها السلام، در شیوایی و رسایی بیان چون پدرش علی علیها السلام، در حلم و صبر انقلابی همانند برادرش حسن علیها السلام و در شجاعت و قوت قلب مانند برادرش حسین علیها السلام بود. (۳)

۲. گرمی بخش زندگی

زینب علیها السلام دختر امیرمؤمنان علیها السلام همه جا ثمره خیر، برکت، نشاط، ایمان و حقیقت بود.

حضرت زمانی که با عبدالله بن جعفر ازدواج کرد، کانون زندگی را چنان گرم و باطراوت نگاه می‌داشت که دیگران از زندگی وی الگو می‌گرفتند.

زینب علیها السلام در زندگی شخصی خود وظایفش را به کمال انجام می‌داد. آنجا که می‌بایست حق همسری را ادا کند، به بهترین وجه ادا می‌کرد و در جائی هم که باید وظایف مادریش را به کار گیرد، بهترین مادر بود.

پایه‌های زندگی زینب علیها السلام را ایمان، احترام به همسر، مشورت، رسیدگی به فرزندان و آزادی بیان حتی برای

نام زینب علیها السلام که منتخب الهی است، در اصل همان «زین» «اب» است به معنای زینت پدر و اما القاب ایشان که در طول عمرشان با توجه به وقایع پیش آمده انتخاب شدند، از این قرارند:

فَهَمَّهُ غَيْرُ مَفْهَمِهِ؛ فهمیده‌ای بدون آموزگار.
عَالِمَةٌ غَيْرُ مَعْلَمَةٍ؛ دانای بدون معلم، این دو لقب از زبان حضرت سجاد علیها السلام بیان شده است. (۱)
عَقِيلَةُ النَّسَاءِ؛ بانوی خردمند در میان زنان.
عَقِيلَةُ بَنِي هَاشِمٍ؛ بانوی خردمند در میان بنی هاشم.
سَيِّدَةُ الْعَقَائِلِ؛ بانوی بانوان خردمند.
نَائِبَةُ الزَّهْرَاءِ؛ جانشین و نماینده حضرت زهرا علیها السلام.
سُلَّالَةُ الْوَلَايَةِ؛ عصاره ولایت.
صَدِيقَةُ الصُّغْرَى؛ راستگوی کوچک.
الْمَوْثِقَةُ؛ بانوی مورد اطمینان.
الْفَاضِلَةُ؛ بانوی بافضیلت.
بَطْلَةُ كَرْبَلَا؛ قهرمان کربلا.
عَظِيمَةُ بُلُوْاهَا؛ بانویی که امتحانش بزرگ بود.
أَبَاكِيَّةٌ؛ بانوی گریان.
أَمِينَةُ اللَّهِ؛ امانت‌دار الهی.
أَيَّةٌ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ؛ نشانی از نشانه‌های خداوند.
مَظْلُومَةٌ وَحِيدَةٌ؛ ستم‌دیده تنها.

السَّلامُ عَلَیْكِ يَا اَهْلَ الْبیتِ

در عوالم ملکوت اعلیٰ، ام‌الکتاب است و در صحنه‌های بلا و رنج، مادر مصیبت‌هاست.

پروریده مخزن قداست و طهارت در وقار و عفاف و شرم است. مثال او (زینب علیها السلام) همچون گنج پنهان به وسیله پوشش و حیا و عفت است.

او در بلندهمتی و استقامت در برابر دشواری‌های ناگوار همراز و هم‌نوا و هم‌طراز پدرش علی علیه السلام است.

صبر او (زینب علیها السلام) در برابر مصایب شکننده آن چنان در حد بالایی است که از عجایب و شگفتی‌ها می‌باشد؛ بلکه جای آن دارد که به معجزه‌ها پیوندد؛ زیرا دیگران از چنان استقامتی عاجز هستند، چرا که زینب علیها السلام عصاره و گل سر سبد مقام ولایت عظمی است، همان ولایتی که وسعت و عمق آن بی‌نهایت است.» (۶)

۴. بهترین حسب و نسب

او جلوه‌ای از رفتار نبوی و علوی بود، هر چند برخی افراد بیش از این را ادعا دارند.

محمد غالب شافعی (محقق و نویسنده مصری) درباره حضرت زینب علیها السلام چنین آورده است: «یکی از بزرگ‌ترین زنان اهل بیت علیهم السلام از نظر حسب و نسب و از بهترین بانوان طاهر که روحی بزرگ و مقام تقوا و آئینه تمام‌نمای مقام رسالت و ولایت داشت.

حضرت زینب علیها السلام، دختر علی بن ابی طالب علیه السلام در فصاحت و بلاغت، یکی از آیات بزرگ الهی و در حلم و کرم و بینایی و بصیرت در تدبیر کارها در میان خاندان

کنیزان خانه تشکیل می‌داد. روح زندگی در خانه زینب علیها السلام در جریان بود و تمام اعضای خانواده از یکدیگر راضی و خشنود بودند؛ زیرا خداوند از چنین خانواده‌ای خشنود و خرسند بود. (۴)

زینب علیها السلام که تربیت شده خاندان وحی بود، از اخلاق محمدی و کردار حیدری و صبر و شکیبایی فاطمی درس‌ها گرفت و بدان عمل کرد.

حضرت به کوچک و بزرگ احترام می‌گذاشت و هیچ‌گاه چهره ترش نمی‌کرد.

همیشه در سلام کردن [به بانوان و محرمان] پیشدستی می‌کرد و در مقابل مهمان از جا برمی‌خاست و مقام او را ارج می‌نهاد.

با اینکه عبدالله بن جعفر شوهر حضرت زینب علیها السلام، از بزرگان و ثروتمندان مدینه بود و در خانه، کنیز و غلام و... داشت؛ اما زینب علیها السلام در کارهای خانه آنان را یاری می‌داد و جویای احوالشان می‌شد تا اگر مشکلی دارند، آن را برطرف سازد. (۵)

۳. صبر و استقامت

اندیشمند گرانمایه مرحوم آیت‌الله غروی اصفهانی درباره حضرت زینب علیها السلام می‌نویسد: «چهره‌ام را به جهت قبله خلائق متوجه ساختم، به سوی همان بانویی که مکه به وجود او فضیلت یافت؛ همان بانویی که نقطه مرکزی دایره جهان در دو قوس صعودی و نزولی است، بانویی که در قوس نزولی کعبه مصایب و حوادث تلخ و در قوس صعودی، قبله همه خلائق است.

السَّلَامُ عَلَیْكُمْ يَا أَهْلَ الْبَيْتِ

اول وقت به جا می‌آورد و در انجام آن بسیار دقت داشت و چنان غرق در نماز و عبادت می‌شد که گویا در این دنیا نیست و محو معبود یکتا می‌گشت. (۹)

نمازهای شب حضرت در طول زندگی به‌ویژه در دوران اسارت و در مسیر کوفه و شام معروف است، تا آنجا که امام حسین «ع» در آخرین وداعش از او خواست که در نماز شبش او را فراموش نکند. (۱۰)

بنی‌هاشم و بلکه در جهان عرب مشهور بود. وی در خود جمال و جلال و سیرت و صورت و اخلاق و فضیلت را جمع کرده بود.

آنچه همه خوبان داشتند، او به‌تنهایی داشت. شب‌ها در حال عبادت و روزها را روزه و به تقوا و پرهیزکاری معروف بود. (۷)

۵. در اوج عظمت

ولایت معنوی و توکیلی زینب علیها السلام
حضرت زینب علیها السلام به مقامی رسید که با شواهد تاریخی می‌توان گفت وی به نوعی از مقام عصمت دست یافت.

از او خطا و گناهی مشاهده نشد و در تمام ابعاد زندگی بر محور تقوای الهی حرکت کرد.

زهد، تقوا و پیروی محض او از خدا، رسول خدا «ص» و امام زمانش او را به مقامی رساند که امام حسین علیه السلام در لحظه‌های آخر حیات، به دلیل بیماری امام سجاد علیه السلام، خواهرش را نایب خاص خود قرار داد و کارها را به او واگذار کرد. این حرکت امام، بیانگر مقام والای زینب علیها السلام و برخورداری وی از ولایت توکیلی است. (۱۱)

شاهد دیگر بر مقام ملکوتی حضرت زینب علیها السلام این است که آن بانو، گاهی امام سجاد علیه السلام را به اموری که او را از گزند خطر حفظ کند سفارش می‌کرد و همین‌طور در کارها مورد مشورت امام سجاد علیه السلام بود.

زینب علیها السلام مانند همه بانوان طبیعتی عاطفی داشت و در جریان کربلا اسیر شد و صدمه دید؛ اما مانند کوهی استوار برجای ماند و با مقاومت در برابر مخوف‌ترین جباران و خون‌آشام‌ترین طاغوت‌های زمان ایستاد.

او هیچ‌گاه مغلوب نشد و شکست نخورد و به‌هیچ‌وجه با عجز و ناله و ناامیدی ادامه نداد.

در تمام مراحل اسارت، تضرع و التماس از وی دیده نشد و حتی به بهانه کتک خوردن خود، بازماندگان و کودکان اسیر، بر روی هدفش معامله نکرد. آری، عظمت روحی زینب علیها السلام فوق‌العاده بود.

او مجسمه شجاعت، شهامت و سربلندی است. سخنان و اعمالش همگی حکایت از روح بلند و قدرت‌پایداری وی دارند و این مایه حیرت مورخان و وقایع‌نگاران شده است که یک زن تا چه حد می‌تواند اوج بگیرد و بر قله‌های عظمت صعود کند. (۸)

عابده روزگار

زمانی که یزید اظهار پیشیمانی کرد و به امام سجاد علیه السلام گفت: «ای علی بن الحسین! هر حاجتی داری بیان کن.»

حضرت زینب علیها السلام همچون مادرش فاطمه علیها السلام نمازش را

السلام علیکم یا اهل البیت

حضرت فرمودند: «نیازی به تو ندارم، در ضمن در هر موردی باید با عمه‌ام زینب علیها السلام سخن بگویم (و مشورت کنم) زیرا او پرستار یتیمان و غمگسار اسیران است.» (۱۲)

از نشانه‌های دیگر برخورداری زینب علیها السلام از ولایت معنوی این است که آن بانو «مُسْتَجَابُ الدَّعْوَةِ» بود.

چه بسیار مردم گرفتار و دردمند که نزد زینب علیها السلام می‌آمدند و از وی برای اجابت دعایشان درخواست دعا می‌کردند.

شخصی از «آیت‌الله سید ابوالحسن اصفهانی» خواست جملاتی به عنوان تبرک برای دیگران نقل نماید.

سید فرمود: «به مردم بگو هر زمان حاجتمند شدند خدای متعال را به عظمت زینب علیها السلام قسم دهند تا خداوند حاجتشان را برآورد؛ زیرا زینب علیها السلام نزد خداوند بسیار آبرومند است.»

از امام زمان «عج» نقل شده که فرمودند: «در گرفتاری‌ها واسطه‌ای آبرومند چون عمه‌ام زینب علیها السلام به درگاه خداوند معرفی کنید تا خدای متعال رنج شما را برطرف سازد.» (۱۳)

از نشانه‌های ولایت معنوی و تکوینی زینب علیها السلام است که وقتی در کوفه خواست خطبه بخواند، اشاره کرد به جمعیت و نفس‌ها در سینه‌ها حبس شدند و زنگ‌های کاروان آرام گرفتند. (۱۴)

علامه دربندی درباره خطبه زینب علیها السلام می‌نویسد: «هر کس در خطبه حضرت زینب علیها السلام در مجلس یزید و احتجاج آن حضرت و نفحات انفاس قدسیه و شیوایی

فصاحت کلمات شریف او بنگرد، خواهد دانست که علم و معرفت زینب علیها السلام از نوع کلمات و معارف اکتسابی نبود؛ زیرا صدور چنان خطبه‌ای، آن هم بدون مقدمه و به‌طور ناگهانی جز از کسی که صاحب عصمت یا هم‌مطراز آن است، ممکن نیست.

روح نورانی و قدسی فوق‌العاده زینب علیها السلام موجب شد که مجلس در قبضه او قرار گیرد و کفر و خباثت باطن یزید آشکار شود؛ به‌طوری که یزید نتوانست سخن را در دهان آن بانوی عظمی بشکند و خود و حاضران، زشتی‌ها و پلیدی‌های پدر و اجدادش را از زبان زینب علیها السلام نشنوند، چنین اقتدار و قهاریتی از مردم عادی ساخته نیست، بلکه از ویژگی‌های صاحبان ولایت مطلقه است.» (۱۵)

پی‌نوشت‌ها

۱. منتهی الآمال، شیخ عباس قمی، علمیه اسلامیة، ج ۱، ص ۲۹۸.
۲. رسالتی از خون و پیام، ص ۳۱، خصایص زینب علیها السلام، همان، ص ۵۲.
۳. الخصایص الزینبیه، سید نورالدین جزایری، ص ۱۶۰ و زینب علیها السلام فروغ تابان کوثر، محمدی اشتهاردی، انتشارات برهان، ص ۲۰، ۲۲.
۴. زندگانی حضرت زینب (رسالتی از خون و پیام)، دکتر علی قائمی، ص ۴۵ و ۴۶.
۵. همان، ۱۶ و ۱۷، ۳۱.
۶. آیت‌الله غروی اصفهانی، دیوان عربی، به نقل از فروغ تابان کوثر، ص ۶۴ / ۶۶ و حضرت زینب علیها السلام، امیرحسین علیقلی، ص ۴۰.
۷. زندگی حضرت زینب علیها السلام، همان، ص ۳۳ و ۳۴ و فضایل

السَّلَامُ عَلَيَّ كَمَا أَهْلُ الْبَيْتِ فِيهِ

- و کرامات حضرت زینب علیها السلام، عباس عزیزی، ص ۵۳،
۸. حضرت زینب کبری علیها السلام، همان، ص ۱۷۵،
۹. داستان هایی از زندگانی حضرت زینب علیها السلام، ص ۱۷، ۲۱،
۱۰. تفصیل نمازهای شب آن بانو در شماره های پیشین
مجله، از شماره ۳۳ آمده است.
۱۱. زندگانی حضرت زینب علیها السلام، دستغیب شیرازی، ص ۲۴ /
۲۶ و فروغ تابان کوثر، ۹۰، ۹۱،
۱۲. الخصائص الزینبیه، ص ۲۹۴،
۱۳. الوقایع و الحوادث، ج ۱، ص ۱۲۳ و سوگنامه حضرت
زینب علیها السلام، علی رضا رجالی، انتشارات نبوغ، ص ۹۲ و ۹۳،
۱۴. لهوف، ص ۱۹۲،
۱۵. اسرار الشهادة، به نقل از الطراز المذهب، ص ۸۰ و سیره
عملی حضرت زینب علیها السلام، ص ۶۴،

